

Sygn. akt III A Pa 15/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Kazimierz Josiak
Sędziowie:	SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska SSO del. Ireneusz Lejczak (spr.)
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko (...) S.A. Oddział w W.

o odszkodowanie

na skutek apelacji M. P.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

z dnia 8 marca 2012 r. sygn. akt VII P 2/12

I. uchyła zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo o zapłatę odszkodowania w kwocie 150.000 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy złotych) i w tym zakresie znosi postępowanie i odrzuca pozew;

II. dalej idącą apelację oddala;

III. nie obciąża powoda kosztami procesu w postępowaniu apelacyjnym na rzecz strony pozwanej.

UZASADNIENIE

Powód M. P. w pozwie wniesionym przeciwko (...) S.A. Oddział w W. domagał się zasądzenia na jego rzecz od strony pozwanej:

- kwoty 150 000 zł tytułem odszkodowania za zerwanie przez pozwaną dodatkowej gwarancji zatrudnienia – wynikającej z § 24 załącznika nr 20 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) S.A.; wysokość odszkodowania odpowiadała hipotetycznym zarobkom powoda u pozwanej w okresie od 31.01.2009 r. do 31.01.2012 r.,

- kwoty 750 000 zł tytułem odszkodowania z tytułu utraconych zarobków jakie osiągałby u strony pozwanej w okresie od daty rozwiązania z nim przez pozwaną umowy o pracę do dnia uzyskania przez powoda uprawnień emerytalnych, tj. do 24.06.2027 r. wskazując, iż podstawą prawną jego roszczeń były przepisy art. 415, art. 416, art. 471 i art. 474 Kodeksu cywilnego oraz powołał się powód na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27.11.2007 r., sygn. SK 18/05. Podniósł także powód, że w przypadku przywrócenia go przez pozwaną do pracy na poprzednim stanowisku cofnie on pozew w zakresie żądanych odszkodowań.

Podstawą faktyczną tych roszczeń było rozwiązanie z powodem przez pozwaną umowy o pracę z dniem 31.01.2009 r. Dodatkowo żądał powód zaliczenia okresu od 31.01.2009 r. do 31.01.2012 r. do okresu czasu jego pracy w pozwanej spółce.

Strona pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o jego odrzucenie podnosząc, że roszczenia powoda były już prawomocnie rozstrzygnięte przez Sąd Rejonowy w Wałbrzychu w sprawie sygn. VP 81/09.

Wyrokiem z 8.03.2012 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 5417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Wyrok ten oparł Sąd na następujących ustaleniach faktycznych: Pismem z 27.01.2009 r. strona pozwana rozwiązała z powodem umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Od rozwiązania umowy o pracę odwołał się powód, ostatecznie żądając zasądzenia na jego rzecz odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę. Wyrokiem z 29.06.2010 r. Sąd Pracy w W. uwzględnił powództwo i zasądził odszkodowanie w pełnej wysokości zarobków jakie powód uzyskałby pozostawiając nadal z pozwaną w stosunku pracy. Uznając za zasadne roszczenie powoda wskazał, m.in., Sąd Rejonowy na naruszenie przez pracodawcę art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Wskutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną wyrok ten zmienił Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z 30.12.2010 r. obniżając zasądzone na rzecz powoda odszkodowanie do kwoty odpowiadającej 3 miesięcznym zarobkom powoda i oddalił dalej idące powództwo „oparte na przepisach kodeksu cywilnego”. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej powoda od wyroku z 30.12.2010 r. Ponadto Sąd ustalił, że wskazany w pozwie § 24 załącznika nr 20 do ZUZP stanowi zobowiązanie pracodawcy do nierozwiązywania z pracownikiem w nim opisanym stosunku pracy bez zgody zarządu organizacji związkowej pod rygorem przywrócenia do pracy i odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy. Przy tych ustaleniach uznał Sąd Okręgowy powództwo za bezzasadne. Przepis § 24 w zw. z § 26 załącznika nr 20 do ZUZP bowiem nie dawał samoistnej podstawy do dochodzenia przywrócenia do pracy i odszkodowania. Natomiast na ten przepis mógł powoływać się powód w toku wcześniejszego procesu, w którym Sąd Pracy uwzględnił jego odwołanie od rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia, stwierdzając przy tym naruszenie przez pracodawcę przepisów dotyczących tzw. ochrony związkowej. Podniósł również sąd II instancji i to, że przewidziane w § 24 załącznika nr 20 do ZUZP odszkodowanie przysługuje wyłącznie w przypadku przywrócenia do pracy, a powód żądał we wcześniejszym procesie odszkodowania. Nie zasługiwało również na uwzględnienie żądanie uzupełniającego odszkodowania opartego o przepisy Kodeksu cywilnego. Wskazał sąd i instancji, że powód domagając się zasądzenia kwoty 750 000 zł, jako utraconych zarobków w okresie od daty wniesienia pozwu do uzyskania uprawnień emerytalnych, dochodził naprawienia szkody mającej dopiero powstać. Zdaniem Sądu tak sformułowane roszczenie sprawiało, iż powód nie wykazał powstania szkody ponieważ nie można było ustalić czy szkoda ta rzeczywiście powstanie i czy ewentualny brak dochodów powoda z tytułu zatrudnienia pozostawać będzie w związku przyczynowym z jego zwolnieniem z pracy przez pozwaną. W szczególności powód nie wykazał, że rozwiązanie z nim stosunku pracy przez pozwaną wyklucza podjęcie przez niego innej, nawet lepiej płatnej pracy, a także tego, iż w okresie wskazanym w pozwie nie powstałyby po stronie pracodawcy nowe okoliczności uzasadniające wypowiedzenie powodowi umowy. Podkreślił przy tym Sąd Okręgowy, że zgodnie z art. 361 kc zobowiązany do naprawienia szkody ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania, z którego szkoda wynikła. To takich następstw nie można było zaliczyć – zdaniem Sądu – sytuacji na rynku pracy, na którą powoływał się powód. Odnosząc się do roszczenia o przywrócenie do pracy podniósł Sąd, że „zasadniczo powinno podlegać odrzuceniu” ponieważ kwestia ta była już przedmiotem rozpoznania w sprawie sygn. akt VP 81/09 przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu. Natomiast orzeczenie o kosztach procesu uzasadnił Sąd Okręgowy treścią art. 98 kpc.

Wyrok ten zaskarżył apelacją powód w całości z wyjątkiem części dotyczącej przywrócenie do pracy. Orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie w sprawie przepisów: art. 361 kc, art. 363 kc, art. 415 kc, art. 416, art. 474 kc w zw. z art. 300 kp i w rezultacie tego przyjęcie, że szkodę powoda, powstałą wskutek świadomie bezprawnego działania pozwanej, rekompensuje tylko 3 miesięczne ustawowe odszkodowanie – wynikające z art. 58 kp. W tym zakresie powód podniósł, że powyższe przepisy powinien Sąd zastosować uwzględniając wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27.11.2007 r., sygn. SK 18/05, a to ze względu na fakt, iż strona pozwana bezpodstawnie zerwała z powodem stosunek pracy – co potwierdził wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z 30.12.2010 r., sygn. VII Pa 132/10. Wskazał również i na to, że pozwany pracodawca nie udowodnił w żadnym postępowaniu zasadności zarzutów względem powoda. Błędnie też, zdaniem apelującego, sąd I instancji nie zastosował § 24 załącznika nr 20 ZUZP dającego powodowi ochronę przed zwolnieniem przez okres 3 lat od daty wygaśnięcia „ustawowej” ochrony działacza związkowego. Błędnie przy tym ustalił Sąd Okręgowy to, że powód odwołując się od rozwiązania z nim umowy o pracę nie domagał się przywrócenia do pracy, gdy w rzeczywistości powód w poprzednim pozwie wniósł o przywrócenie do pracy i dopiero w toku ówczesnego procesu zmienił to żądanie na odszkodowanie. Zarzucił również skarżący zaniechanie przez Sąd przeprowadzenia postępowania dowodowego, a w szczególności dowodu z przesłuchania powoda. Zdaniem powoda dowód ten wykazałby wysokość rzeczywistej szkody poniesionej przez niego wskutek bezprawnego rozwiązania przez pozwaną stosunku pracy, w tym rzeczywiste możliwości zarobkowe powoda. Nie zgodził się wreszcie powód ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że roszczenia związane z zerwaniem stosunku pracy były rozstrzygnięte wcześniej przed tym Sądem, w sprawie sygn. VII Pa 132/10 (VP 81/09). W tamtej sprawie, zdaniem apelującego Sąd rozstrzygnął tylko o odszkodowaniu „ustawowym z Kodeksu pracy”. Przy tak uzasadnionych zarzutach domagał się powód zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia żadanego odszkodowania względnie uchylenia zaskarżonego orzeczenia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, innemu niż Sąd Okręgowy w Świdnicy, sądowi I instancji. Zakwestionował również prawidłowość zaskarżonego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu powołując się przy tym na okoliczności uzasadniające zwolnienie powoda przez sąd I instancji od kosztów sądowych.

Na podstawie akt sprawy prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wałbrzychu, sygn. V P 81/09 Sąd Apelacyjny ustalił, że pomiędzy tymi samymi stronami toczył się spór dotyczący odwołania się M. P. od rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika zawartego w piśmie pracodawcy z dnia 27.01.2009 r. W sprawie tej powód pierwotnie wystąpił o przywrócenie do pracy, a następnie przekształcił to żądanie w roszczenie o odszkodowanie z tytułu bezprawnego rozwiązania umowy o pracę. Wysokość odszkodowania powód określił na kwotę 236 120,39 zł, która to kwota miała wyrównać szkodę poniesioną przez powoda w postaci utraconych zarobków u pozwanej w okresie do końca kwietnia 2013 r. Wyrokiem z dnia 29.06.2010 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu Sąd Pracy zasądził na rzecz powoda odszkodowanie w kwocie 55 337,59 zł i dalej idące powództwo oddalił, a po rozpatrzeniu apelacji obu stron Sąd Okręgowy w Świdnicy – wyrokiem z 30.12.2010r. - obniżył to odszkodowanie do kwoty 8 213,76 zł, dalej idące powództwo w zakresie odszkodowania oddalając.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W myśl art. 378 § 1 kpc Sąd II instancji, w granicach zaskarżenia, bierze z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, która zachodzi m.in., gdy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona (art. 379 pkt 3). Zgodnie natomiast z art. 366 kpc: wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Z akt sprawy sygn. VP 81/09 prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu wynikało, że został wydany prawomocny wyrok w sprawie między tymi samymi stronami o odszkodowanie. Z akt tych też wynikało niezbicie, iż podstawą faktyczną rozstrzygnięcia był fakt zwolnienia powoda z pracy przez pozwaną w trybie dyscyplinarnym i roszczenia odszkodowawcze powoda wynikające ze szkody jaką odniósł powód wskutek rozwiązania z nim stosunku pracy. W tym miejscu należało też podkreślić, że dla oceny granic przedmiotowych powagi rzeczy osądzonej istotny jest stan sprawy z chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 kpc) dlatego też niezasadnie podkreślał powód, iż w sprawie poprzedniej pierwotnie dochodził przywrócenia do pracy skoro ostatecznie określił on żądanie pozwu wyłącznie jako odszkodowanie. Bezpodstawnie również twierdził powód w apelacji wniesionej w niniejszej

sprawie, że w sprawie sygn. VP 81/09 Sąd rozstrzygnął wyłącznie o jego prawie do odszkodowania „ustawowego”. Jak wyżej wskazano o przedmiocie sprawy decyduje zakres roszczeń aktualny na dzień zamknięcia rozprawy. W sprawie sygn. VP 81/09 powód w dacie wyrokowania przez Sąd Rejonowy (29.06.2010 r.) żądał odszkodowania w kwocie 236 120,39 zł, z tytułu szkody, którą utożsamiał z utraconymi zarobkami i innymi świadczeniami pracowniczymi za okres od daty rozwiązania stosunku pracy do kwietnia 2013 r., a zatem także za okres na przyszłość wobec daty wydania wyroku przez Sąd Rejonowy. W sposób zatem oczywisty zakres jego ówczesnych roszczeń wykraczał poza granice odszkodowania określonego w art. 58 Kodeksu pracy. W sprawie więc sygn. VP 81/09 sądy pracy rozpoznały prawomocnymi wyrokami sprawę o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną zwolnieniem powoda z pracy, gdzie zakres szkody został określony jako utracone zarobki i pochodne do kwietnia 2013r. Wobec powyższego wystąpiła tożsamość przedmiotu rozstrzygnięcia w sprawie VP 81/09 ze sprawą niniejszą w zakresie takim w jakim w niniejszej sprawie powód żądał odszkodowania w kwocie 150 000 zł. Niewątpliwie bowiem tego odszkodowania żądał powód wskazując na: „bezprawne i zawinione zachowanie pozwanej polegające na zerwaniu z powodem umowy o pracę” i jako szkodę ponownie wskazywał nieotrzymane zarobki za okres od 30.01.2009 r. do 31.01.2012 r. Skoro przedmiotowe granice powagi rzeczy osądzonej wyznaczane są wyłącznie przez przedmiot rozstrzygnięcia sądu oraz podstawę faktyczną rozstrzygnięcia to powoływanie się przez powoda na rzekomo inną podstawę prawną jego roszczeń nie miało znaczenia dla oceny wystąpienia tej przesłanki nieważności postępowania. Z powyższych względów orzeczono – na podstawie art. 386 § 4 kpc – jak w punkcie I sentencji wyroku Sądu Apelacyjnego.

Zasadnie natomiast ocenił Sąd Okręgowy pozostałe roszczenia powoda. Nie mógł powód skutecznie dochodzić zaliczenia okresu od 31.01.2009 r. do 31.01.2012 r. do okresu zatrudnienia u strony pozwanej skoro bezspornie stosunek pracy pomiędzy stronami został rozwiązany przed rozpoczęciem tego okresu, a ponadto powód ostatecznie wniósł powództwo o odszkodowanie a nie o przywrócenie do pracy oraz zasądzone mu z tego tytułu odszkodowanie odpowiadało trzymiesięcznemu wynagrodzeniu za pracę. W świetle zatem art. 51 § 2 kp powód z mocy prawa ma zaliczony do okresu zatrudnienia okres 3 miesięcy po ustaniu zatrudnienia u strony pozwanej. Słusznie również wskazał sąd I instancji na brak wpływu na zasadność roszczeń powoda przepisu § 24 załącznik nr 20 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) S.A. we W. z 26.07.2007 r. Przepis ten przewidywał bowiem dwa roszczenia dla pracowników objętych jego hipotezą, tj. roszczenie o przywrócenie do pracy i odszkodowanie za cały okres pozostawania bez pracy. Redakcja tego przepisu nie budziła jednak żadnych wątpliwości, iż oba roszczenia są nierozdzielnie ze sobą powiązane co oznaczało, że odszkodowanie przysługiwało tylko pracownikowi przywróconemu do pracy i odpowiadało ono wynagrodzeniu za czas od zwolnienia do przywrócenia do pracy. Z tej racji przepis ten nie mógł stanowić podstawy skutecznych roszczeń powoda skoro poza sporem było, że nie został on przywrócony do pracy lecz – na swoje żądanie – uzyskał on alternatywne do przywrócenia do pracy świadczenie w postaci odszkodowania za bezprawne rozwiązanie stosunku pracy. Wniosek ten należało odnieść także do podniesionego w niniejszej sprawie żądania zasądzenia odszkodowania w kwocie 750 000 zł za okres pozostawania bez pracy od 1.02.2012 r. do daty otrzymania przez powoda uprawnień emerytalnych. Wyżej opisana norma Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy nie gwarantowała odszkodowania za dowolny okres pozostawania bez pracy lecz za okres do daty przywrócenia do pracy co, ze wskazanych wyżej przyczyn, nie mogło uzasadniać roszczeń powoda. Trafnie również ocenił Sąd Okręgowy bezzasadność tego roszczenia odszkodowawczego wywiedzioną z norm prawa cywilnego, w szczególności z przepisu art. 415 kc. W tym miejscu należało ponownie podnieść, że zasadność roszczeń odszkodowawczych z tytułu szkody spowodowanej rozwiązaniem stosunku pracy, a polegającej na utracie zarobków do kwietnia 2013 r., rozpoznał prawomocnym wyrokiem Sąd Pracy w sprawie sygn. VP 81/09. W zakresie zatem pozostającym do rozpoznania powód dochodził odszkodowania za zdarzenia przyszłe. Oczywistym jest, że sam fakt nieotrzymywania przez powoda wynagrodzenia od pozwanej nie mógł być podstawą jego roszczeń o odszkodowanie skoro wynagrodzenie jest świadczeniem wzajemnym pracodawcy w zamian za pracę pracownika, a powód takiej pracy na rzecz pozwanej nie świadczy. Natomiast gdyby traktować roszczenie powoda jako żądanie naprawienia szkody polegającej na utracie możliwości zarobkowania w ogóle, aż do uzyskania uprawnień emerytalnych, to zgodzić się należało z Sądem Okręgowym, że powód nie udowodnił żadnych zdarzeń, które mogłyby uzasadniać wystąpienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zwolnieniem powoda z pracy a tak określoną przez niego szkodą. W szczególności nie wykazał powód tego aby zwolnienie go z pracy przez stronę pozwaną było istotną przeszkodą w podjęciu przez niego pracy u innego pracodawcy lub zarobkowania powoda w innej formie niż pracownicze

zatrudnienie. Tym bardziej nawet nie uprawdopodobnił powód tego, iż pozwana spowodowała takie okoliczności, które uniemożliwią mu pracę zarobkową kiedykolwiek. Słusznie też wykluczył Sąd Okręgowy z normalnych następstw bezprawnego rozwiązania stosunku pracy aktualną sytuację na rynku pracy jako nie pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym, o którym mowa w art. 361 kc, z zawinionym zachowaniem pracodawcy. Z tych przyczyn sąd II instancji uznał apelację dotyczącą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w zakresie odszkodowania w kwocie 750 000 zł oraz zaliczenia okresu od 31.01.2009 r. do 31.01.2012 r. do okresu zatrudnienia u strony pozwanej za bezpodstawną i – na podstawie art. 385 kpc – apelację w takim zakresie oddalił.

Orzekając o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym oparł się Sąd na treści art. 102 kpc. Przy ocenie czy wystąpił wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w tym przepisie, wziął Sąd pod uwagę również sytuację materialną i rodzinną powoda, która spowodowała zwolnienie go przez Sąd Okręgowy od kosztów sądowych. Oczywiście nie ma pełnej tożsamości pomiędzy przesłankami pozwalającymi na zwolnienie od kosztów sądowych, a przesłankami uzasadniającymi nieobciążenie dalszymi kosztami procesu. Dlatego mylił się powód wytykając sądowi I instancji niekonsekwencję w tym zakresie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego sytuacja majątkowa powoda dodatkowo zmieniona na niekorzyść zasadnie zasądzonymi od niego kosztami procesu za I instancję (5417 zł) dopiero uzasadniała powstanie sytuacji umożliwiającej uznanie jej za wypadek szczególnie uzasadniony i na nieobciążenie go kosztami zastępstwa procesowego w II instancji.

R.S.